

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Narečnica v Jugoslaviji stane mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava: Maribor, Reška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 28 • Maribor, torek, dne 7. marca 1939 • Leto XIV

Kdo ima legitimacijo za rešitev hrvaškega vprašanja?

S sporazumom se morajo zaščititi kulturne dobrine in svoboščine.

Pri tako važni stvari, kakor je hrvaško vprašanje in vse drugo kar pride v razpravo v celotnem kompleksu, je gotovo vprašanje legitimacije bistveno. Zakaj, če bodo rešili probleme, ki so s tem vprašanjem v zvezi legitimirani pooblaščenosti, potem tudi ne more biti dvoma, da se ne bi dogovor, oziroma sporazum izvajal v pravcu in duhu, v katerem so ga sklenili ti zastopniki. To je glavna stvar, kar se tiče legitimacije. Legitimirani zastopniki pogajajočih se strank ali interesov morajo biti svobodni, demokratični, uvidni, morajo pa tudi nuditi jamstvo, da bo sporazum veljal in obveljal za vse državljane in da bo pravičen.

Stvar res ni tako enostavna. Zdi se nam, da je predvsem treba ustvariti neko pozitivno bazo, na kateri naj sloni sporazum. Ta pripravljala dela se lahko vrše že danes. Sedanja vlada izjavlja, da bo to nje prva in najvažnejša naloga. Istotako izjavljajo hrvaški politiki, da žele sami, da se hrvaško vprašanje reši. Iz tega razpoloženja sledi logično, da se razprave o sporazumu prične, ker je v obeh vidnih centrih razpoloženje za razgovore.

Priprave se torej lahko izvrše. — Vprašanje je le še, v kakšni obliki naj se da pogajajočima strankama legitimacija, da si bosta medsebojno zaupali in da bosta uživali zaupanje tudi med državljani sploh?

Ta legitimacija se mora dati le sporazumno. Nekaj časa so govorili o konstituenti, ki naj bi se bavila s temi vprašanji. Vendar bi bila ta težak aparat, ki bi zavlačeval rešitev. Zadostovali bi v splošnih in tajnih volitvah izvoljeni zastopniki, ki bi zastopali interese državljanov vseh kulturnih in političnih smeri.

To je prav posebno važno, ker se morajo s sporazumom zaščititi vse kulturne dobrine obenem, ki jih je grozila reakcija uničiti. Ni samo politični ali samo gospodarski, ampak je tudi kulturni sporazum na dnevnem redu, ki je enako važen kakor vsa druga vprašanja tega problema.

Če se bodo s sporazumom zaščitile kulturne dobrine in svoboščine, potem se nam ne bo treba bati, da ne bi bilo v državi demokracije in svobode za vse državljane in tudi za delavstvo.

Šele s tako rešitvijo problema bo dosežen sporazum v interesu države.

Jasnosti je treba!

Pripombe k pooblastilom v finančnem zakonu

V finančnem zakonu za 1939/40 se govori o socialnem inštitutu, ki naj bi obravnaval širša splošna vprašanja, ne samo delavska. — Po projektu naj bi vzdrževal to ustanovo izključno delavske socialne ustanove. Logično bi bilo, da za to ustanovo prispevajo tudi drugi. Delodajalski prispevek pride le deloma v poštev, kolikor plačujejo ti v socialne zavode. Socialni inštitut, ki naj bi ga vzdrževal socialnopolitične delavske ustanove, ne bi smel biti organ ministrstva, ampak samoupraven organ, kakor so ustanove, ki ga vzdržujejo.

Dalje govori o regulaciji privatne inicijative v socialni in humani delavnosti. V tem oziru bi bilo treba jasno označiti, na katere ustanove in družbe se nanaša »regulacija«. Ali se to nanaša tudi na delavske strokovne organizacije, kar trdijo nasprotniki svobodnih delavskih strokovnih organizacij, ki govorijo o totalizaciji teh organizacij. Strokovne organizacije so temu nasprotne, ker bi bili taki politični eksperimenti škodljivi ne le za delavce in nameščence, ampak tudi za zdrav napredek države. Če bi bil to namen, naj

se pooblastilo popolnoma izpusti. Če pa to ni slučaj, naj se jasno označi, da se strokovnih organizacij in njih humanitarnih ustanov z ozirom na podporo (ki jih plačujejo), to ne tiče, ker po zakonu o zaščiti delavcev spadajo le v evidenco delavskih zbornic, ki so pa pod nadzorstvom ministra socialne politike.

V zaščiti ljudskega naraščaja naj se ne ovira in omejuje svobodnega dela in svobodne inicijative zasebnih ustanov, društev in organizacij glede varstva in izobrazbe otrok in mladine. Namesto tega je določiti, da država, banovine in občine podpirajo tako moralno kakor materialno vsako zasebno inicijativo v tem pravcu.

Delavsko zavarovanje je samoupravna ustanova. Samoupravni organi morejo iziti samo iz vrst interesentov posredno ali neposredno. Imenovanje samouprav določa zakon samo za prehodno dobo, dokler se zavod ustanovi. To pa je že izvršeno. Pooblastilo pa predlaga, da se uzakoni posredno postavljanje samouprav, dokler bodo izvedene volitve. V pooblastilu pa je treba poudariti, če že obstoja taka nujnost, da bodo imenovane samouprave

izključno po predlogih organizacij oziroma zakonitih predstavnic delavskih oziroma delodajalskih zbornic, ker bi sicer drugače imenovane samouprave ne bile odgovorne interesentom, kar po zakonu morajo biti, in jih oblast lahko odstavi kadar hoče. Ministrstvo pa tudi s tem prevzame samoupravo, čeprav po zakonu more biti le nadzorna oblast.

Iz tega sledi, 1. da se mora začasno imenovanje izvršiti le po predlogih delavskih oziroma delodajalskih organizacij in njih zakonitih zbornicah, 2. da se imenovanje vrši za vso zakonito poslovno dobo, dokler se ne izvedejo zakonite volitve v te samouprave.

Če pooblastilo ostane kakor je predlagano, se nam zdi, da nasprotuje načelu, ki je bilo povdarjeno, ko se je v finančnem zakonu umaknilo določilo glede imenovanja občinskih komisarjev.

Nameščenci socialnopolitičnih ustanov so člani vseh socialnopolitičnih ustanov in prispevajo zanje. Zato ni razlogov, da bi se tem kot državljanom druge vrste omejevala svoboda, da prevzemajo funkcije v privatnojavnih zavodih kot delavski predstavniki.

Vrenje na Madžarskem

Po spremembi vlade.

Madžarska Imredyjeva vlada je odstopila, ker ni imela dovolj podpore za uveljavljanje najbolj karakterističnih zakonskih predlogov, ki sta bila predložena obema zakonodajnim zbornicama, to je, zakon proti židom in zakon o agrarni reformi. Ti dve vprašanji na Madžarskem sta že v razpravi od leta 1922., ko je dobila v državi magnatska gospoda in cerkvena aristokracija zopet oblast.

Pravijo sicer, da je dr. Imredy odstopil s svojo vlado, ker je bila neka prababica, ki je živela v Napoleonovi dobi, židinja. In, razumljivo je, da bi bilo nekam čudno, če bi človek, ki mu je prababica židinja, poostroval ukrepe proti židom! Ta vzrok odstopa vlade pa je bil navidezen. Vzroki odstopa vlade so mnogo globlji. Veliki del konservativne družbe na Madžarskem, in sicer v prvi vrsti aristokracija (plemstvo), ki ima ogromne komplekse zemljišča, ne gleda rada inicijativ glede

agrarne reforme, pa če bi bila še tako mila. Razentega pa med narodom bolj in bolj narašča vznemirjenost zaradi tega, ker prihaja Madžarska v vedno večjo odvisnost od drugih držav.

Novo madžarsko vlado je sestavil grof Teleki, Bethlenov rojak. Novi predsednik madžarske vlade in predsednik italijanske vlade Mussolini sta izmenjala brzojav, v katerem poudarjata italijansko-madžarsko sodelovanje.

V splošnem je mnenje, da bo Teleki nadaljeval Imredyjevo politiko glede predlaganja protizidovskih zakonov in zakona o agrarni reformi, toda se bo izogibal na ustavo in ne bo hotel kopirati neke inozemske primere. Veruje se dalje, da pride do sodelovanja s skupino grofa Bethlena v parlamentu. In tedaj bi se moglo zgoditi, da se v vladno stranko vrnejo identititi, ki so jo zapustili zaradi Imredyjeve osebnosti, ki je hotel, kakor se domneva, preveč kopirati totalitarne sisteme.

Pjer Brosolet, pišoč v pariškem »Populaire« o politični krizi na Madžarskem, smatra, da bi madžarski magnati, če žele, da bi imeli soliden branik proti tujim vplivom, se morali odreči nekoliko svojemu egoizmu in popustiti v vprašanju agrarne reforme. Na tak način bi dobili zaslonbo v množicah. In da bi se mogli v zunanji politiki upreti vplivom iz inozemstva, bi morali poiskati pri zahodnih demokracijah aktivno in dejansko podporo. Torej, po »Populaireju«, bi morali Francija in Anglija v tem zmislu podpreti novo madžarsko vlado.

Značilno je v razvoju Madžarske, da je prišlo v zadnjem času do incidentov med Madžari in nemškimi agitatorji, na drugi strani pa do preganjanja fašistov. Da pa jim vzame veter z jader, napoveduje Teleki kurz proti židom.

»Disciplinska taborišča« snujejo na Čehoslovaškem za one, ki kršijo red in mir v normalnih delovnih taboriščih. P. z. v. 1. 1. 1939

Splošna proračunska razprava v narodni skupščini

V soboto je bila končana splošna ali politična debata o proračunu v narodni skupščini. Debata se je vodila z vso objektivnostjo, prej v pričakovanju novega razvoja, kakor v pozitivnih in jasnih tezah, ki bi jih bili pričakovali. Opozicija je bila taktična, vladna stranka pa tudi obzirna v svojih izjavah. Le malo je bilo konkretnih izjav glede položaja, kar znači neko negotovost in nejasnost v splošnem kompleksu aktualnih vprašanj.

Napovedan je govor predsednika vlade Dragiša Cvetkovića k proračunu notranjega ministrstva. V tem govoru bo predsednik vlade nedvomno točneje označil notranjo politiko nove vlade.

Slovaki hočejo od Čehov samo denar

Demonstracije na Slovaškem.

Slovaki so se izkazali v septemberski krizi kot pravi nasprotniki državne skupnosti Čehov, Slovakov in podkarpatskih Ukrajincev. Pričeli so preganjati in izganjati Čeha in da se prikupejo v Berlinu, tudi žide.

Vedelo se je pa že v naprej, da Slovaki ne morejo biti samostojni, ker so gospodarsko prešibki. To se je tudi kmalu pokazalo. Med tem ko se pogajajo v Pragi za denar, pa doma prirejajo demonstracije proti Čehom. — V znanem kopališču Pieštiany je prišlo do napada Hlinkove garde na nek oddelek redne armade. Povod za ta napad je baje dala prepoved škofa Jantauša, da duhovniki ne smejo nositi uniforme Hlinkovih gardistov.

Dorodki v Pieštianem so imeli za posledico prekinitve pogajanj med Praho in Bratislavo radi gospodarskih vprašanj.

Nov red prihaja. Poslanec kaplan g. Gabrovšek je govoril v finančnem odboru, da je pretirani individualizem doživel polom, kakor tudi socializem in da svet išče nove oblike družabnega reda. Za kakšnega se je odločil g. Gabrovšek, pa ni povedal.

Palestinska konferenca v Londonu

Posledice umetnega hujškanja narodov.

Prepire, boje, poboje in atentate med palestinskimi židi in Arabci rešuje v Londonu posebna konferenca, ki zbujajo v Palestini malo zaupanja. Zaradi načrtov, ki jih ima londonska vlada, je Palestina zašla v pravcato uporno gibanje.

Projekt za ureditev Palestine, ki ga je objavila na konferenci angleška vlada, priporoča sestavo mešane vlade iz židov in Arabcev. Anglija se ne odreka zaenkrat svojemu mandatu v Palestini, nač pa je pripravljena v kakih petih letih popustiti v tej pravici in si pridržati le nekaj pravice. Vladni svetniki ali ministri naj bi bili v razmerju s številom židovskega in arabskega prebivalstva. Židov je polovica manj kakor Arabcev (1 in pol milijona in

400.000) in bi Arabci imeli večino. Anglija si pa pridržuje pravico veta. — Ta ministrski svet naj bi upravljal deželo tri do pet let. Potem naj postane Palestina »neodvisna država« s pridržkom, da Anglija sklone z njo pogodbo, s katero si zagotovi v Palestini baze za mornarico, zrakoplovstvo in vojsko. Končno bi Anglija s to pogodbo prevzela jamstvo za varnost manjšin in čuvanje velikih krajev.

Novi nemiri v Palestini. V času, ko se je vršila v Londonu palestinska konferenca, ki naj bi uredila spor med Arabci in židi, ki je pa končala z neuspehom, so nastali v Palestini novi krvavi boji, ki so terjali mnogo smrtnih žrtev.

Priprave za nadaljevanje vojne v Španiji

Republikanci se še ne mislijo vdati.

V zvezi s priznanjem vlade generala Franca po Angliji in Franciji so se razširile vesti, da je španska državljanska vojna neposredno pred zaključkom in da se bodo republikanci vdali brez vsakega nadaljnjega odpora.

Najnovejše vesti pa govore narobe, o pripravah tako republikancev kot tudi generala Franca za nadaljevanje vojne.

Republikanska armada je razdeljena na dva dela: na osrednjo in južno armado.

Največje priprave za obrambo in napad se vrše v okolici Madrida. Nacistični krogi razširjajo vesti, da bo Franco napadel na tem odseku z doslej še ne videno silo na zemlji in v zraku.

Nacistično letalstvo, ki je brez dvoma močnejše od republikanskega, vrši polete nad republikanskim ozemljem, zlasti prihajajo letala v večjem številu nad večja obmorska mesta, na katere mečejo bombe.

Zanika se tudi, da bi bil general Mija odložil poveljstvo čet in odšel iz Španije.

Zapletljaji glede odpoklica italijanskih čet.

Izgleda, da se je general Franco obvezal Franciji in Angliji, da bodo italijanske čete takoj zapustile Španijo razen letalcev.

Franco je to sporočil kot svojo željo Mussoliniju, ki pa je odvrnil, da naj ostanejo italijanske čete v Španiji vsaj še do zasedbe Madrida.

Ta odgovor Mussolinija pa seveda ni zadovoljil Francije, ki trdovratno vztraja na odpoklicu italijanskih čet, zlasti pa na umiku Italijanov z Balearov, t. j. z otočja, ki leži v bližini morske poti Francije v Afriko.

Ker se pričakuje, da bo prišlo do novih zapletljajev med Italijo in Francijo, je razumljivo, ako v Parizu postajajo nervozni.

Doma in po svetu

IZ ČEŠKOSLOVŠKE

Kako je v Pragi?

Iz nekega dopisa čitatelju »Delavske Politike« iz Prage posnemamo:

»Pri nas se razmere nič ne boljajo, prej nasprotno. Samo nekaj iz zadnjih dni: Ne smejo več vprijarjati slavne Smetanove opere »Libuše« in »Daliborja«, ne Kovačovicovih »Pasjeglavcev«, ne sme se peti Dykova pesem »Zemlja govori«, niti prepevati narodna pesem »Zeleni hájové«.

Kakor hitro prinese kak češki časopis vest, ki se tika sosedja, je že ogenj v strehi in pritožbe na vse strani. Cenzorji še pod Avstrijo niso dobili tolikokrat »nos« kot sedaj.

Časopisi prenehavajo eden za drugim...

Oditi je moral tudi primator mesta Prage, znani socialni delavec, dr. Peter Zenkl, velik prijatelj Jugoslovancov, ki je tudi predsednik Zveze češkoslovaških-Jugoslovanskih lig v Pragi.

Živimo kakor otopeli, vsak dan nam prizadeva nove rane, razen tega pa živimo v vednem strahu, kaj nas čaka še hujšega...

Poduk dopisnikom. »Narodni Denik«, glasilo Narodne stranke dela v Brnu, prinaša v nedeljski številki podučen članek »Onim, ki z nami sodelujejo« in jim svetuje med drugim: »So tudi drugi koši poleg uredniških in če pade v nje vaš dopis, ne jezite se radi tega na nas. Morda vas bo malo potolažila zavest, da vam delamo zelo pogosto v teh koših tudi mi družbo, da si v njih podajamo roke. Dokler mora tako biti, ne pišite nam razmotrivanj, ki jih imamo dovolj za list in tudi za koše. Pišite zanimive novice iz svojih krajev, to kar vaši ljudje v naših časopisih radi čitajo in ne zaupajte svojih čustev peresu. Drugače vas ne moremo rešiti razočaranja, da ste pisali zastoj itd.«

Slovaški voditelji na Dunaju. »Narodni Prace« poroča: »V spremstvu šefa propagande slovaške vlade Šanjo Macha in poslanca Pavla Čarnovskega je prišel v nedeljo na Dunaj slovaški državni minister Karol Sidor, da se udeleži proslav, ki jih je priredilo kulturno društvo Andreja Hlinke na Dunaju. Dvorana hotela Wimpergerja je bila okrašena z državnimi nemškimi in slovaškimi avtonomističnimi zastavami, kot tudi z velikimi slikami Adolfa Hitlerja, Andreja Hlinke in Karola Sidorja. Navzoč je bil tudi šef propagande v Podkarpatski Ukrajini, Komarinski, zastopnik Slovačkov v Franciji... Od Nemcev je bil navzoč zastopnik državnega namestnika Seiss-Inquarta, dr. Hammerschmid in drugi predstavniki nemškega političnega in kulturnega življenja.

Zadnje vesti

Volitve v Belgiji? Pierlotova vlada v Belgiji je predlagala kralju razpust parlamenta in senata.

V Indiji je veliko razburjenje radi tega, ker Gandi noče prenehati s postom. Indijski podkralj je prekinil svoje potovanje. Indijska vlada je sporočila, da bo dala ostavko. Zeno, ki je prišla Gandija obiskat iz zapora, je Gandi poslal nazaj v zapor.

V Cartageni so se pristaši Franca baje poslali radio oddajne postaje, pa so jih polovili in postrelili. — Nemška poročevalska služba javlja o sporih med prvaki republikancev.

Tudi rudarjem storjena krivica naj se popravi!

Nujno je potrebna sprememba pravil bratovske skladnice.

S 1. januarjem 1938 so stopila v veljavo nova pravila o bratovskih skladnicah, s katerimi se na novo urejuje socialno zavarovanje rudarskega in plavžarskega delavstva. Čl. 50, 64 in 82 pomenijo okrnitev pravic rudarskega delavstva. Poprej je mogel vsakdo čuvati svoje pridobljene pravice pri pokojninskem zavarovanju za neomejen čas. Po novih določilih pa samo začasno. Čl. 64 predvideva, da žena zgubi pravico do zdravljenja in zdravil, ako se ji dokaže, da se ne preživlja izključno z moževim zaslužkom. Istotako je krivičen čl. 82 v novih pravilih, ki pravi, da dobi ponesrečenec, ako je delno sposoben za delo, samo razliko med rento in zaslužkom. Poprej je prejemal nezgodno rento v višini priznanih odstotkov delanezmožnosti od mezde.

Ker se sedaj sklepa v narodni skupščini o proračunu za leto 1939/40, je predložila »Zveza rudarjev Jugoslavije« Delavski zbornici spomenico, s prošnjo, da jo predloži vladi odnosno narodni skupščini. V spomenici predlaga Zveza rudarjev, da se naj vnese v novi finančni zakon pooblastilo, da bo pristojni minister lahko spremenil zgoraj navedene člene, kakor to zahtevajo rudarji in je bilo v veljavi pred 1. januarjem 1938.

Volitve v Pokojninski zavod Sporazuma ni.

Resnici na ljubo moramo popraviti vest, ki je izšla v soboto, dne 4. t. m. v »Jutru«, da je kompromis za volitve v PZ perfekten in konstatirati, da takega dogovora ni. Vršila so se pogajanja, pri katerih so bili zainteresirani le deloma zastopani. Druga skupina, ki obsega večji del organizacij, je napravila svoje priprave za samostojne volitve in je to tudi javila anonimni družbi, ki objavlja vesti o perfektnem dogovoru. Dve delodajalski listi sta že tudi skoraj sigurni. Mislimo, da je naša časnikarska dolžnost, da povemo resnico.

Radi slabega izvoza je bila naša trgovinska bilanca meseca januarja pasivna za 59 milijonov dinarjev.

Konferenca v Ženevi proti tretji internacionali. V Ženevi se je vršila od 20. do 23. t. m. pod predsedstvom poslanca Teodorja Obera konferenca proti tretji internacionali. Na konferenci je bilo zastopanih dvajset držav, med njimi Jugoslavija.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Samo ob sebi umevno, da je pogovor med večerjo nanesel tudi na poslednji Terangijev beg iz jetnišnice. Na vsem otoku se je govorilo o tem dogodku z velikim zanimanjem; ves dan skoro nisem slišal govoriti o čem drugem. Guverner nam je povedal, da je prejel od svojega tovariša na Tahitiju uradno obvestilo o tem.

»Terangi se je izkazal kot pravi vrag«, je razglasil z resnim poudarkom. »Postal je zelo nevaren človek in oblasti so trdno odločene, da ga, pa naj stane kar hoče, zopet vlove. Vem, kapitan Nagle, da ste ga nekoč imeli radi. Radi tega je moje vprašanje mogoče nekoliko neprimerno; toda vprašati Vas moram. Ali mislite, da je mogoče, da bi se vrnil tu sem?«

Ne dvomim, da je bil Nagle notranje prepričan, da bi bilo to prav lahko mogoče, toda ni se pustil presenetiti.

»Pa menda vendar ne mislite, gospod de Laage, da se je skril na moji ladji?« je vprašal smejoč se. »Nikdar bi mi ne napravil kakšne take neprijetnosti!«

»Ne, nikdar!« se je toplo zavzela gospa de Laage. »Predobro ga poznam, da bi mu lahko kaj takega pripisala.«

»Da bi Vi nikoli nakaj takega ne pristali, kapitan, o tem sem seveda prepričan«, je hitel zatrjevati de Laage, »nikakor pa ne delim z Vami dobrega

mnenja, ki ga imate o tem človeku. Vaši mornarji so vsi z Manukure. Gotovo bi ga radi skrili na krovu, ako bi mogli to storiti brez Vaše vednosti.«

»Policija na Tahitiju je docela Vašega mnenja«, je pripomnil Nagle suho. »Pregledala je moja ladjo zelo natančno predno smo zapustili Papeete. To se ni zgodilo prvič. Preiskali so celo mojo omaro za obleko in predal pod mojim ležiščem.«

»Prosim Vas, ne mislite, da Vas kakorkoli sumim, da bi mogli biti udeleženi pri taki stvari, kapitan Nagle! Storili bi mi veliko krivico, ako bi kaj takega domnevali. Pač pa sumim domačine. Oni bi gotovo nudili skrivališče beguncu na vsakem otoku, na katerégakoli bi se zatekel. Vzemimo, da se na Katopui ne more skriti, pa je vendarle možno, da se na jadrnicah ali na čolnih na jadra počasi prebije od enega otoka na drugega. Ako bi bilo sploh mogoče, sem prepričan, da bi ta človek ne okleval, ampak za gotovo poskusil.«

Kapitan Nagle je zmajal z glavo.

»Ako bi bil našel kakšno tako priložnost, bi moral biti že davno tu«, je dejal.

Ni mi ušlo, da je Araijs, ki je baš prinesla ribo, pozorno prisluhnila. Gospa de Laage je pogledala svojega moža. On pa je njenega pogleda najbrž ni razumel, ker je nadaljeval:

»Guverner s Tahitija me je prosil, da naj budno pazim. Ondotnim oblastem nikakor ne gre v glavo, kako je bil mogel Terangi zginiti z otoka. Pred več kot tremi meseci je pobegnil in potem so preiskali ves Tahiti od enega konca do drugega, vendar brez uspeha. Pa ne samo Tahiti, preiskali so tudi vse

otoke v njegovem območju, toda nikjer niso mogli odkriti nobenega sledu za beguncem. Policija pa misli, da se mu je posrečilo na nek način zapustiti otočje. Dozdeva se ji, da se zadržuje že na tuamotskih otokih in da je Manukura njegov končni cilj. Ondotnim uradnikom je že dovolj tega, kako se ta nepoboljšljivi zločinec nesramno norčuje iz zakona in reda. Dam jim popolnoma prav. Kaj takega ni mogoče več trpeti! Cayenna je edino pravo mesto za take ljudi. Guverner me je obvestil, da ga bodo poslali tjakaj, čim ga bodo vlovili.«

Nenadoma je nastal neprijeten molk. De Laage je hipoma spoznal, da je v svoji vnemi povedal več kot pa bi bilo to vpricho kapitana Nagleja na mestu. Izrabil je odmor, da je znova napolnil kozarce, in kmalu je razgovor krenil v drugo smer.

Šestnajsto poglavje.

Bilo je dobro uro pred sončnim vzhodom; vas Manukura je ležala pogreznjena v globok spanec. V sanje spečih prebivalcev se je mešal šum valov, zdaj glasno, zdaj zopet pojemajoče v lahнем vetriču, ki je pihal z nasprotni strani. Domačini so bili tako zelo navajeni tega šuma, da bi se ga bili zavedali šele, ako bi bil nenadoma prenehal. Z vrhov nalm je odmeval zategnjeni, vreščeci klic beloglavih lastovk. Od časa do časa je bilo čuti pritajeno krunjenje prašičev, ki so v koralnem pesku okrog kuhinj za kamni stikali za odpadki. Jata obrežnih ptičev, namenjena kakor vsako leto v svoja vališča na severu, v Aziji ali severni Ameriki, je kričoč preletela otok.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

LJUBLJANA

Vajeniško vprašanje

Na zasedanju banske uprave dne 17. februarja je v razpravi o proračunu za socialno-politični in zdravstveni odsek predlagal banski svetnik z Jesenic važen predlog za izpolnitev zdravstvene zaštite vajencev. Ker mu ni bil znan poseben primer, ki na žalost ni osamel, ga priobčujemo:

Nestotokrat se je že govorilo o trpljenju in garanju vajencev v raznih obratih. Sod.šča so se s takimi primeri že nebrojkrat pečala, toda mnogo je še mojstrov in mojstric, ki smatrajo vajence za navadno divjačino, ki se jo lahko izrablja. O tem, da bi jim dajali z zakonom predpisano odškodnino, še dolgo ni govora, dogaja se celo v 80 odst. primerih, da mora vajenec dajati za to, da mu je dovoljeno v mojstrovih delavnici in izven nje garati, še mojstru odškodnino. Zlasti se to dogaja na deželi, kjer je vajenec najprej hišni blavec, šele potem mu je dovoljeno delati v delavnici. Mojstri se pa radi izgovarjajo, da imajo fanta »iz usmiljenja«, ker je revež. Strokovnjaki v izrabljanju vajencev in mladoletnih delavcev so zlasti pekovski mojstri. Najame fanta »na poskušnjo«, ponoči mora v delavnico, rano zjutraj pa hajdi s košem na potovanje. Naravnost žalostno je gledati takega fanta ob mrzlih zimskih jutrih. To se vrše tedne, večinoma cele mesece, preden je fantič zaslužil, da se ga rabi samo za obrtno delo. Če pa se vajenec iz kakršnegakoli vzroka ne pokori ali predčasno onemore, pa se »nesposobnega« odslavi.

Tudi nekateri mizarski mojstri niso boljši. Tako imamo v Rožni dolini pri Ljubljani večje mizarsko podjetje, kjer ne obstane vajenec predolgo. To podjetje ima v mestu svojo izlobo, in tudi sicer oglašuje svoje izdelke. Sočasno zaposluje podjetje štiri vajence. Najmlajši je star komaj dobrih 15 let. Za svoja leta je fantič majhen in za poklic skoraj preslab. Pa kaj se hoče, oče je že dolgo brezposeln, doma je še več lačnih ust, in je dobro, če se enih čimprej iznebi. Tako je moral fantič pred 3 meseci k mizarju, kjer je za delo dobival stan in hrano. Čez nedelje je hodil fantič domov, ker, če ob nedeljah in praznikih ne delaš, tudi nimaš pravice do žlice. Razume se, da mora tak

fant po starem običaju biti prvi v delavnici in jo zadnji zapustiti. Saj tak otrok je najbolj sposoben in pripraven, da pospravi delavnico in jo tudi zjutraj pripravi. Najbolj zdrav je še in mu prašno delo ne škodi tako kot doraslemu delavcu. Tako je tudi tistega dne pred Svečnico ta fantič pospravil delavnico in šel za praznik domov. Naslednji dan je bil točno po 6. uri zjutraj v delavnici, pospravil je in pripravil peč za kurjavo. Tedaj ga je mojster prijel, zakaj ni na dan pred praznikom pobarval nekega novega pohištva. Vajenček se je izgovarjal, da ni imel časa, ker je moral pomagati pomočnikom pri žaganju in pri donajanju desk k stroju. Mojster je bil za ta izgovor gluh ter ga je hotel preteptati. Fantič, ki jo je zaradi enakih »prestopkov« že večkrat izkupil od mojstra in pomočnikov, da je bil ves moder po hrbtu, seveda ni hotel čakati na batine. — Ubral jo je iz delavnice. Mojster ga ni mogel takoj dohiteti, začel pa je za njim metati meter dolge kose lesa, kakor da bi podil s krepelci steklega psa. K sreči ni bil dober lovec. Če bi zadelo poleno fanta na pravem mestu, bi bil gotovo pohabljen. Zadel je fanta s takim kosom lesa le v desno roko, da se mu je kri poredila. Posrečilo se je fantu izmuzniti se čez dvorišče na ulico, kjer ga je pa po mojstrovem naročilu dalje preganjal starejši vajenec, da bi ga privlekel pred »gospoda«, ki bi ga pretepel. Na srečo so bili na ulici že ljudje, ki so videli v sami srcaji bežečega fantiča. Starejši fant se je ustrašil in se vrnil. Vajenček je pozneje na prigovarjanje nekega moškega šel na policijo, kjer je zadevo javil. Mojster se bo moral zagovarjati na sodišču. Vprašanje pa je, kaj bo zdaj s fantom, kje bo nadaljeval komaj začeti uk? Kdo bo povrnil fantu in staršem povzročeno škodo? Sploh so v tej delavnici razmere, ki so drugod neobičajne. — Fantje so vsak dan na ulici vpreženi v vozove, naložene s težkim pohištvo. Tako si mizarstvo prihrani večje stroške za prevoze, saj so vajenci poceni... Tudi s te plati bi trebalo razmotrivati vajeniško vprašanje in gotovo bi se zdravstveno stanje vajencev izboljšalo vsaj za 50 odst., kar bi bilo v korist tudi splošnosti.

MARIBOR

Zborovanje organizacijskih in obratnih zaupnikov

Minulo nedeljo se je vršilo napovedano zborovanje mariborskih organizacijskih in obratnih zaupnikov, ki je bilo vključno razglasitvi vojaškega razporeda na Tezno prav lepo obiskano. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik KMO s. Bibič, ki je v kratkem nagovoru podal besedo s. Jelenju. Govornik je orisal položaj delavstva, razložil vprašanje odloženih volitev obratnih zaupnikov, govoril o socialni zakonodaji, pomenu strokovne organizacije in delavskega tiska itd.

Občni zbor Zveze živilskih delavcev podružnice Maribor

Agilna podružnica Zveze živilskih delavcev v Mariboru je imela v nedeljo, dne 5. t. m. svoj redni letni občni zbor, ki je bil prav lepo obiskano. Obširna poročila o društvenem delovanju so podal predsednik s. Jazbinšek, blagajnik s. undner in tajnik s. Budja. Kakor je bilo razvidno iz poročil odbornikov se je organizacija zlasti trudila, da bi prišlo do izvajanja uredbe o omejitvi nočnega dela v pekovski obrti. Ta uredba sicer še vedno postaja, se pa ne izvaja, zlasti odkar je bila odpuščena kazen nekaterim pekovskim mojstrom, ki so že od vsega početka niso hoteli pokoravati tej uredbi. Organizacija je sicer podvzela vse korake, da pride do izvajanja te uredbe, ni pa uspela, deloma iz gori navede-

nih razlogov, deloma pa tudi, ker se niso vsi živilski delavci v polni meri zavedali svojih dolžnosti. Da more v tem oziru pomagati le močna strokovna organizacija, priča tudi poskus nekaterih pekovskih pomočnikov, ki so hoteli izboljšati svoj položaj brez organizacije s tem, da so naslovili na združenje pekovskih mojstrov posebno vlogo, ki je bila sicer dobro sestavljena, naletela pa je na gluha ušesa. Po izčrpnih poročilih in obširni debati je bil izvoljen novi odbor s predsednikom s. Plohom, podpredsed. Jazbinškom, blagajnikom Šundnerjem in tajnikom Zidankom na čelu. Občni zbor je obravnaval tudi naloge, ki čakajo organizacijo v bližnji bodočnosti.

Naslednje predavanje »Vzajemnosti« se bo vršilo v sredo, dne 8. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice; na tem večeru bo prof. Leon Detela tolmačil o »Pasteurizmu zdravljenju«. Ker o tej temi sploh še ni bilo govora na naših predavanjih, se pričakuje, da bo vzbudilo med poslušalci zanimanje.

Podrti plot na Trgu kralja Petra predstavlja že kar javni skandal. Če se tam ne bo začelo kmalu zidati, kar je malo verjetno, potem naj še lastnika zemljišča prisili, da do pomladi postavi tam nov plot. Kakšen vtis mora napraviti na tujca, ki na najprometnejšem trgu vidi tak raztrgan in do polovice podrti plot. Razen tega se pa z zemljišča, ki leži nad cesto venomer vsiplje ilovnata zemlja na hodnik za pešce. To pa še ni vse! Na vogalu Ruške ceste so si celo uredili nekakšno odlagališče za smeti in blato! Da bi zadevo omilili in opravičili, se razširjajo zdi pa zdaj med občinstvo bajke o skorajšnji zazidavi dotičnega zemljišča. To se sliši vsako pomlad: enkrat, da bo zidal Pokojniški zavod, drugič zdravniška zbornica, tretjič odvetniška zbornica, letos zopet, da bo zidal hotelir Č. — Le kako? Tja je treba postaviti reprezentativno zgradbo milijonske vrednosti. Kateri zasebnik bi to zmožal? Od zavodov, ki imajo svoje sedeže v Ljubljani si nikar preveč ne obetajmo. Koliko so ti v zadnjih dvajsetih letih po prevratu v Mariboru zazidali? Samo dve stavbi: eno Pokojniški zavod in eno Okrožni urad. Pri tem pa mariborsko okrožje vendar prispeva v ljubljanske centrale precejšen delež.

Čemu pa je to dobro? Ko so lani asfaltirali hodnike za pešce ob novo tlakovanih rampah na državnem mostu, so ob stikih med rampami in železnim mostom pustili pedeni široke prestedke nezadane in so jih zatlačili z blatom, ki se je iztrošilo in so tam zdaj široke in globoke reže, čez katere morajo pasanti skakati, da si ne polomijo nog. Zadnjič je neka ženska pustila svojo peto v taki luknji. Le

čemu je to dobro bi radi vedeli? Če nima to drugega namena kakor vzbujati med pasanti nejevoljo, potem naj pusti občinska uprava tiste reže takoj zadelati, kakor tudi globoke razpoke na hodnikih sredi mosta nad sohami. Poročilo o občnem zboru »Glasbenega društva železnih delavcev in uslužbencev«, ki je tudi letos lepo uspel, kakor tudi poročilo o poteku »Pravilnične ure« delavskega društva »Detoljub« bomo priobčili v eni izmed prihodnjih števil.

Esperantsko društvo je priredilo za svoje članstvo preteklo sredo Zamenhofov večer, ki je prav lepo uspel. Posebno so ugajale solo točke esperantskih pesmi in deklamacije. Želeli bi bilo, da bi se podobni večeri prirejali pogostje, posebno radi mladine, ki se v vedno večjem številu zanima za esperantsko idejo. Da je večer tako lepo uspel in da je bilo razpoloženje na višku je zasloga agilnega odbora, ki zasluži vse priznanje. — J.

Narodno gledališče v Mariboru.

V »Aidi« smo videli pretekli teden dve zanimivi gostji. Kot Amneris je nastopila članica zagrebške opere ga. Anica Mitrovičeva, ki je bila prej dolga leta priljubljena prva pevka mariborske opere in operete in je ob tej priliki tudi v Mariboru proslavila petindvajsetletnico svojega gledališkega udejstvovanja. Amneris se je slavljenska približala že po ugodnem zunanjem videzu, pa tudi po smiselnem igravskem značaju, dasi bi tej močni igralski podobi več silne, dosledno napete notranje dramatične ne škodilo. V petju se je pevka prav posebno skladno razvnela in podala svoji vlogi predvsem zelo izrazit in prijeten pevski značaj. Kot Aida je v Mariboru prvič gostovala gđ. Vera Majdičeva, ki se je izkazala kot inteligentna, kultivirana pevka. Aida je izgrnila igravsko s tihim in toplim čustvom in je tudi pevске vrednote v lepoti oblikovanja in v dramatični izraza lepo podčrtala. Nastop obeh pevki je bil za gledališki Maribor značilen in važen dogodek. — S.

ZAGORJE OB SAVI

PELKO MATIJA

V petek, dne 3. marca smo spremlili k zdajnjemu počitku šolskega upravitelja na Toplicah M. Pelkoto. Pokojni, ki je moral mnogo prerano zapustiti dolno trpljenja, je bil najprijetnejša osebnost v Zagorju in okolici. On ni bil samo eden najboljših vzgojiteljev naše mladine, temveč je povsod bodril, kjer je bilo treba in pomagal, kjer se je dalo. Kolikim revežem je napravil prošnje na razna mesta za podporo itd.

Na svojem mestu je kot mož trdnega značaja ostal vedno strogo nepristranski in delal za blagor ljudstva. Kako globoko hvaležnost in spoštovanje smo gojili zagorjani do te res ljudske duše smo dokazali ob priliki pogreba. Blagemu Matiji bodo ostali zagorjani hvaležni dokler bo živel naš rod. Težko prizadeti družini pa naše sožalje!

HRASTNIK

OBČINSKI PRORAČUN

Dne 28. februarja t. l. se je vršila plenarna seja občinskega odbora občine Hrastnik-Dol, na kateri je bil sprejet tudi občinski proračun. Novi proračun za leto 1939-40 predvideva 1.572.787 din dohodkov in prav toliko izdatkov. Od lanskega je torej višji za 139.687 din. Navedli bomo nekaj števk iz proračuna. (Številke v oklepaju pomenijo višino izdatkov v proračunu za l. 1938-39.) Osebnih izdatki din 259.292 (233.052 din), splošna uprava 85.750 (77.044), vzdrževanje gasil. čet 15.000 (10.000), vzdrževanje šol 479.483 (385.014), odplačilo najetih posojil prejšnjih let za gradnjo šol, vodovodov in stanovanjskih hiš 80.400 (90.400), gradbena stroka 15.000 (15.000), kmetijstvo, živinoreja 63.850 (61.400), ljudsko zdravje 53.500 (53.500), prispevek ubožnemu skladu 189.556 (165.000), podpore brezposelnim in javna dela 40.000 din (40.000 din). Za elektrifikacijo občine se določi znesek 20.000 din, kar pa je namenjeno predvsem kot prispevek za novosnujočo se električno zadrugo Marno-Brdce.

Temu nasproti predvideva občina sledeče dohodke ozir. doklade: na državne neposredne davke 130% (od predpisa din 702.396) 913.112 din (659.584 din), občinske trošarine vino, žganje itd. 330.385 din (588.776 din) in drugi manjši dohodki.

Izpadla pa je v letošnjem proračunu postavka trošarine za električni tok v iznosu 315.000 din. Ker so gg. podjetniki dosegli črtanje te postavke pri višjih forumih, bi bila ta postavka v sedanjem proračunu iluzorna. Izpad tega dohodka pa je povzročil, da se ni moglo vnesti v proračun vsote za zidavo prepotrebne občinske izolirnice.

Predlagani proračun je bil soglasno sprejet. H koncu je bil storjen sklep, da se takoj objavi razpis del za novo petstanovanjsko hišo na Logu. Takoj se prične tudi s prekritjem potoka mimo klavnice g. Lorgerja in Birtiča, kar je bilo iz higijenskih razlogov tudi najnujnejše. Za sejo je vladalo veliko zanimanje in je bilo opaziti izredno veliko število poslušalcev. — Odbornik.

»Rdeče rože« četrtič na odru »Delavskega doma«. Dne 26. februarja je vprizorilo »Del. podporno društvo v Hrastniku« Moškičevu socialno dramo »Rdeče rože« v režiji s. Malovrlha Viktorja. Omenjena drama je zelo posrečeno odrsko delo, z močno socialno tendenco, ki prikazuje težko borbo delavca za svoje pravice in pa težke žrtve, ki jih doprinese delavstvo za te svoje cilje. Vse vloge so bile prilično dobro podane. Dvorana je bila tudi to pot nabito polna, kar je dokaz, da naše delavstvo zna ceniti take prireditve. Želeti bi

bilo, da se vsi skupaj, tako prireditelji kakor gledalci, ki so sicer posameznim dejanjem burno aplavdirali, od take prireditve tudi kaj nauče, zlasti pa, da si zapomnijo, da brez boja in žrtve tudi ni zboljšanja položaja delavcev. To pa se doseže le z močno strokovno organizacijo, ki takih borcev čisto zelo pogreša, in pa z močnim delavskim tiskom, z »Delavsko Politiko« ter z izobrazbo, ki si jo pridobiš v delavskem kulturnem društvu »Vzajemnost«. Upravičeno torej lahko pričakujemo primerne odziva, da na ta način pokažemo, da smo igro res prav razumeli. — Organiziran delavec.

CELJE

Mestna občina daje ubožcem in doslužnim delavcem miloščino, čije višina je pa zelo različna. Poznamo človeka, ki je bil zaposlen nad 35 let pri mestni občini in prejema miloščino din 15 na teden. Znan nam je pa zopet slučaj, da dobiva ubožčan trgovec din 600 na mesec. Ne želimo, da bi se temu znižala podpora, pač pa upamo, da bodo mestni očetje imeli toliko socialnega čuta, da delavcu, ki je bil toliko časa v službi občine, povišajo podporo, da bo imel vsaj dnevno za kosilo. Vse se sodi po dejanjih.

odstopajo občinski očetje eden za drugim. Kdor je prečital brošuro, ki jo je izdal na stroške mestne občine mestni svet celjski, temu bo to odlaganje časti in funkcije mestnih svetnikov povsem razumljivo.

Predavanje o Ni'u in Sueškem prekopu se bo vršilo danes, v torek dne 7. marca ob 20 uri v dvorani Delavske zbornice pod okriljem »Vzajemnosti«. Vabimo delavstvo, da se predavanju udeleži, ker bo slišalo o aktualnih problemih, ki so zadnje čase v ospredju svetovne politike.

Širša seja KMO. se bo vršila v sredo, dne 8. marca s pričetkom ob 20. uri v pisarni KMO v Delavski zbornici. Funkcionarji, vsi in točno! Občni zbor podružnice brivskih, frizerskih pomočnikov-ic se bo vršil danes, v torek, dne 7. marca ob 20. uri v Delavski zbornici.

Mestna občina razpisuje mesto uradnika II. kategorije mestnih uslužbencev. Lastnoročno pisane prošnje je vložiti najkasneje do 30. marca 1939 pri predsedništvu mestnega poglavarstva.

PTUJ

Živahno kulturno delovanje imamo letos tudi drugod izven delavskih društev. Omembe potrebno je predvsem delo »Mestnega gledališča« in »Ljudske univerze«. Pri štirih upeljih predstavah »Detektiva Megle«, ki smo ga že omenjali in katerega strokovna kritika je bila podana na drugem mestu, nam pripravlja režiser X. sedaj A. Cerkenikovo vojno dramo »Kdo je kriv«, s čemer pa repertoar za letos še ni izčrpan. K »Ljudski univerzi«, ki je dobila letos na občnem zboru svoj samostojen delovni odbor s funkcionarji gg. prof. S. Cajnkariem, prof. Jarcem, Skazom, Haselom, Bertičem in Zupančičem, smo dobili tudi delavci svoje zastopnike in sicer za KMO. s. F. Gabriela, železničarji K. Korena, društvo kmečkih fantov in deklet pa Al. Neubauera. — Tak odbor bo imel več stika s publiko »Ljudske univerze« in bo, upamo, še bolj zadovoljil kot dosedanj, ki pa zasluži priznanje. Naše geslo za sodelovanje pri »Ljudski univerzi« je slej ko prej: Več sododnih, popularnih in naše družabne probleme uoštečajočih predavanj! Več besede domačim, krajevnim predavateljem in diskusija po predavanjih!

TEZNO PRI MARIBORU

Del. kult. društvo »Vzajemnost« priredi v petek, dne 10. marca ob pol 8. uri zvečer v gostilni Felč predavanje: »Naloge današnje žene«. Predava ga. Angela Vode. Sodrugi, sodrugi, pridite. — Odbor.

Delavski dan v Prevaljah

Velika udeležba. — Za »Delavsko Politiko«.

Prevalje, ki leže že skoro tik meje, žive že dolgo let v največjih gospodarskih težavah. Od leta do leta se večja števila brezposelnih, ki zmanjšujejo dela in kruha. Nedavno je odjeknila v javnost vest o katastrofi, ki je zadela rudarje na bližnjih Lešah, ki so izčrpali tudi zadnje ostanke premoga v rovih rudnika bivše »Ilirske družbe«.

V jeseni smo upali, da se bo naselila nova tekstilna tovarna, ki bi zaposlila do 60 ljudi. S takšnim podjetjem bi bila odpravljena najhujša brezposelnost na Prevaljah. Toda oblast podjetja ni odobrila, baje radi prevelike bližine meje, radi česar smo zgubili v Sloveniji že toliko prilik za gospodarski napredek. Za namdestilo, kako kljub temu prehraniti naše reveže, se nihče ne briga.

In tako tavajo vedno naši reveži bolj obupani v kraju in bližnji okolici kot sence, ki bi naj zbudile vest odgovornih predstavnikov naroda, pa zmanjšali. Oni, ki so še pred par meseci obljubljali vse mogoče, sedaj ne poznajo naroda in jih sploh ni več blizu. Naši ljudje poskušajo tu in tam, trkajo, prosijo, ko pa vidijo, da je vse zaman, gredo s trebuhom za kruhom, vzame jih noč, tujina, preko meje si iščejo kruha. Vedno več jih odhaja. Kaj bo iz tega?

Prevalje propada in razpada, kakor da bi se razkrajalo. Odselilo se je sresko načelstvo v Dravograd, namdestila ni. Reveži iz okolice, ki rabi ubožno spričevalo, rabi celo za to tri dni. Najprej je treba na občino, drugi dan k davčni upravi na Prevalje, tretji dan k sreskemu načelstvu v Dravograd.

Končno imamo rudarje, ki so služili 20 do 30 let, pa jih sedaj ne sprejmejo nikjer več v delo, češ da so že prestari, zdravnik Bratovske skladnice pa pravi, da so še popolnoma zdravi in zato ne morejo dobiti niti borne pokojnine.

V bližnjem Holmcu iščejo premog. Sto oči gleda tja, kdaj bodo prišli do žile in se bo

začelo z delom.

Lesna trgovina je v zastoju, sekire ne poijejo več.

Imamo »Konzumno društvo«, ki je takorekoč zadnja trdnjava delavske samopomoči.

Ni čuda, da so vse te moreče skrbi privabile v nedeljo od blizu in daleč toliko delavstva na predavanje podružnice Splošne delavske zveze o delavski zaščiti, da je bila kino-dvorana pri Rozmanu skoro premajhna in so se tiščali poslušalci celo v sosednji gostilniški sobi, ko je podpredsednik s. Drogenik Franc z lepim nagovorom otvoril ta sijano uspešni dan delavske izobrazbe.

Govornika, s. dr. Avg. Reisman in urednik s. Eržen Viktor, sta imela polne tri ure najhvaležnejše poslušalce za svoje predavanje o delavskih zakonih, ki so ravno za delavstvo v prevajalskem okraju dandanes najbolj važni. V Prevaljah so sicer vodilni papirnicarji, iz bližnje tovarne lepenske grofa Thurna, kjer jih je zaposlenih okrog 40, toda prišli so tudi lesni delavci, žagariji, hlapi lesnih trgovin, pa sodrugi iz Guštanja in Dravograda, s Holmeca, celo iz Mežice in Črne.

Vsak je nekaj pridobil na svojem duševnem obzorju. Vsi pa so se utrdili v svoji razredni zavesti, v prepričanju, da mora iskati delavec svojo boljšo bodočnost v skupnosti, to je v organizaciji in izobrazbi. Naša »Delavska Politika« je posebno v današnjih časih naše najboljše orožje in samoobramba.

In res se je oglasilo nič manj kot 23 novih naročnikov »Delavske Politike«. Ostali, ki še niso naročniki, pa so žal brezposelni.

Tolikošno navdušenje je vladalo ob koncu govora, da se ljudje kar niso hoteli raziti, a ostalo je še nebroj takih, ki so imeli svoje pritožbe in prosili nasvetov glede Bratovske skladnice, OUZD, postopanja občin radi zaposlitve in podmore ter nešteto drugih skrbi. Vsakdo je dobil potrebno pojasnilo, govornika pa vabilo, da čimprej zopet prideta.

stva, pomenu strokovne in kulturne organizacije ter delavskega tiska. Predavala bosta s. dr. Reisman in Jelen. Vabljeni vsi delavci in delavke.

ST. ILJ POD TURJAKOM

Zadnja pot s. Franca Kranjca. V petek, dne 3. marca se je vršil v St. Ilju pod Turjakom pogreb prerano umrlega s. Franca Kranjca. Kakšen ugled in spoštovanje je užival pokojnik med domačim prebivalstvom, pa tudi med okoličani, je pokazala udeležba pogrebcev, ki so prišli od vseh strani. Pred hišo žalosti so se zbrali tudi vsi šolarji pod vodstvom svojih učiteljev in učiteljev in se z drugimi vred uvrstili v dolg sprevod. Pogreba so se udeležili tudi zastopniki delavstva iz Velenja in Soštanja. Žalne koračnice je igrala domača godba na pihala. S. Kranjec je javno izpovedoval svojo pripadnost socialisti, ideji in je imel v življenju dovolj političnih nasprotnikov, vsi pa so mu morali priznati, da je bil v boju z njimi vedno dostojen in stvaren, v svojem javnem udejstvovanju, zlasti na občini, dokler je bil v občinskem odboru, pa iniciativen in plodovit. Mnogo se je brigal za šolo in vzgojo mladine. Ob odprtem grobu je spregovoril par besed v slovo stari župnik. Za njim je imel nagovor lastnik žage g. Jauš, pri katerem je bil s. Kranjec zaposlen kot delovodja polnih 17 let. Govornik je podčrtal, da mu je bil pokojnik v veliko oporo, delavcem pa, ki so delali z njim, dober prijatelj, ki je marsikdaj delal raje v lastno škodo, samo da bi ne bilo v škodo delavcem. Zadnji med govorniki je nastopil s. Eržen iz Maribora, ki je poudaril ogromno izgubo, ki je doletela socialistično delavsko gibanje s smrtjo pokojnika. S. Kranjec je bil bojevnik za socialno pravičnost in enakopravnost, ki sta podlaga svobode človeka in temelji nove bodočnosti, ki naj reši človeštvo pomankanja in brig za vsakdanje življenjske potrebe ter uredi odnose med ljudmi in narodo, da ne bo človek človeku volk, ampak brat! S. Kranjec počiva po svojem trudopolnem življenjskem delu pod hladno ruho na pokopališču, s katerega se mudi tako slikovit razgled na Uršljo goro in Peco ter odrastke Savinjskih planin. Mi ga ne bomo pozabili v smrti, kakor nas on ni pozabil v življenju. Vsi pa sočustvujemo z njegovo osirotelo rodbino, ki ji je bil skrben oče in vzgojitelj.

LITIJA

Položaj delavstva v predilnici. V »Delavski Politiki« od 18. februarja je izšel članek »Redukcija delavstva«. Omenjeni članek pa ni resničen, zato podpisani v imenu za-

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebni in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladostne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Kotiček sodružic

Ljubezen in spolnost.

Meščanska kultura loči strogo ljubezen od spolnosti; ljubezen povzdiguje, spolnost se pa sramuje. Pri tem se pa ne zaveda, na kako šibkih nogah stoji vsa kultura, ki si ne upa priznati ogromnega pomena spolnosti. Spolni nagon je drugi najmočnejši nagon človeka, iz njega se poraja novo življenje; poniževati ga, se pravi poniževati življenje samo. Stari narodi so pojmovali spolnost v splošnem pravilneje in naravneje. Zgled za to so nam stari Grki, ki so posmatrali vse, kar je s spolnostjo v zvezi, kot sveto in vzvišeno. V grški dobi je pomenila spolnost smisel življenja, pod lepim življenjem so si tedaj predstavljali izpolnitev vseh spolnih želj. Ko je nastopilo krščanstvo, pa je ločilo ljubezen (eros) od spolnosti (seksusa), dasi spada to dvojje skupaj. S tem je pretrgalo na dvoje človekovo notranjost, ki se ni več znašla. Krščanstvo se je s prezirom obrnilo od življenja, od telesa, od vsega posvetnega, ker je zanj obstajala vrednost samo v posmrtnem življenju, spolni nagon je ponižalo kot nekaj živalskega in je postavilo temu naravnemu nagonu nasproti duhovno ljubezen. Krščanstvo je skozi dve tisočletji tako globoko vplivalo na vse pojave našega življenja, da se je pod vplivom te krščanske miselnosti izcimila sedanja meščanska spolna morala, ki je v bistvu prav za prav zanimanje vsega, kar je s spolnostjo v zvezi. Današnji človek sicer sledi spolnemu nagonu, ker drugače ne more, toda vse spolno udejstvovanje ne posmatra z naravnega stališča, ampak se mu zdi nizkotno in nečastno, glede spolnega doživljanja ima vedno nekako slabo vest in občutek sramu. Ker traja boj med nagonom in slabo vestjo že skoraj dve tisočletji, ni čuda, da boleha človeštvo, saj je njegovo spolno življenje v koreninah gnilo. Značilno je, da se tega naziranja ne drže samo verni kristjani. Celotni, ki so se notranje že davno oddaljili od krščanstva, se ne morejo osvoboditi poniževalnega posmatranja spolnosti, ki jim je prešlo že v kri in meso. Ker je žrtev takega naziranja navadno ženska, je treba, da se zlasti ženski spol odločno pridruži uporabi proti tej srednjeveški miselnosti.

Ribe v naši kuhinji.

V naših kuhinjah so ribe redek gost, o njih vedo gospodinjice po navadi le to, da so drage, da se ribje meso hitro pokvari in da ga zato ni dobro kupovati. Vse premalo pa vedo, kako zdrava je za ribe, ki so prvovrstno, polnovredno živilo. Ribe so zelo redilne, obenem pa zelo lahko prebavljive in jih je zato posebno priporočati otrokom, stariim ljudem, okrevajočim in pa ljudem s slabo prebavo. Seveda pa moramo vedno paziti na to, da jih dobimo sveže. Sladkovodne ribe kupimo najbolje žive, pri morskih, ki so že mrtve, pa moramo paziti na to, da imajo čvrsto meso, rdeče škрге, jasne oči in da nimajo napetega

trebuha. Ribam najprej odstranimo z nožem luske, nato jih pa prerežemo na spodnji strani, da lahko odstranimo drob in črno kožico v trebušni votlini. Tik pred uporabo jih šele nato dobro operemo, da se ne pokvarijo. Manjše ribe pustimo cele, večje pa razrežemo na kose, a jih zato ob strani ne prerežemo, ampak osnažimo pri zgornji odprtini. Ribe pripravljamo na najrazličnejše načine: kuhanje, višnjevo kuhanje, pečene, ocvrte, dušene, v raznih juhah in omakah itd.

Navadno kuhane sladkovodne ribe. Ribe skuhamo in sicer jih damo v vrelo osoljeno vodo, nato pa ne pustimo dalje vreti na hudem ognju, ampak na strani, tako da se ne razkuhajo. Iz posode jih je treba jemati zelo previdno, da se ne raztrgajo. Nato jih oblijemo z vročim maslom ali mastjo in okrasimo z zelenim petušiljem. Zraven damo pečeno krompir ali pražen riž in vsakovrstno zelenjavo.

Belice v smetani. Iztrebljene belice daš v ponev ali pekačo, potreseš z drobtinami in obliješ z vročim maslom ali mastjo. Nato poliješ po ribah kislo smetano in malo juhe, če jo imaš, in jih počasi dušiš. Ribe še večkrat obliješ s smetano, a jih ne obračajaš. K tej jedi se najbolje poda krompir.

Višnjevo kuhane ribe. Posebno postavi imajo radi na ta način pripravljene. Če hočemo imeti ribe višnjevo kuhane, moramo pri snajenju rib paziti, da jim ne oddrgnemo sluzaste kožice, ker sicer ne postanejo višnjevkaste. — Najprej pripravimo ribjo kvašo: V lonec zlijemo primerno količino vode in kisa, dodamo malo korenja, peteršilja in zelene, timijana, lovorja, popra in soli in pustimo vse skupaj zavreti. Posebej pa zavremo še eno skledico vinskega kisa. Nato položimo ribe v podolgovato posodo in jih polijemo z zavrelinim kisom. V kisu jih pustimo nekaj časa, da postanejo višnjeve, potem kis odlijemo in vlijemo na ribe pripravljeno vrelo kvašo. Posodo pokrijemo in pustimo na kraju štedilnika ribe vreti v kvaši toliko časa, da jim izstopijo oči, nato jih pa poberemo ven. Tako pripravljene ribe so tudi mirze enako dobre.

Štedenje — pri citroni.

Kako je treba v gospodinjstvu štediti z vsako malenkostjo, naj nazorno pokaže primer s citrino. Običajno jo prerežemo, površno iztisnemo in vržemo proč. Preden jo pa prerežemo, moramo najprej s tankim nožem odstrati rumeno vrhno kožico, a tako previdno, da ne gre nič bele zraven, ker je bela grenka. To nastrgano rumeno kožico zmešamo med sladkor v prahu ali pa tudi med moko, ki jo imamo pripravljeno samo za močnate jedi, ker da limonina lupinica vsakemu testu zelo fin okus. Opljujeno citrino damo potem za nekaj trenutkov v vročo pečico, da se sok bolje izteče, nato še malo povaljamo na mizi, prerežemo in dobro iztisnemo. Ostanke pa še ne vržemo proč, ampak ga še uporabimo za namazanje rok, saj za roke je citrona najboljše sredstvo.

strijska sodišča« prinaša v ponatisu slovenski socialistični dnevnik »Prosveta«, ki izhaja v Čikagu v Ameriki. Ti spomini so izšli v ponatisu tudi v posebni knjigi, toda v omejenem številu. Kdor bi se zanimal za knjigo, se naj obrne na upravo »Delavske Politike«.

Delavski pravni svetovalec

Vprašanje: V Ameriki je umrl brat moje pokojne žene. Tudi stariši umrlega so že mrtvi. Ali imam jaz pravico do dediščine ali samo moji otroci?

Odgovor: Vi s pokojnikom sploh niste v sorodstvu in zato po njem ne morete dedovati. Pač pa bodo dedovali Vaši otroci, sami ali pa skupaj z drugimi sorodniki. Treba pa je, da svojo dedno pravico uveljavljajo pri ameriških sodnih oblastih in se obrnite za posredovanje na naš konzulat v dotičnem okraju, kjer je pokojnik umrl.

Dolg iz leta 1930 (Ribnica na Pohorju)

Ko boste poravnali naročnino »Delavske Politike«, ki ste jo dolžni še za pol leta, dobite odgovor na Vaše vprašanje.

RAZNO

»Spomini na avstrijska sodišča« v Ameriki. Članke s. dr. Reimana iz »Spominov na av-

Občina Hrastnik-Dol

Hrastnik, dne 1. marca 1939.

RAZPIS

Občina Hrastnik-Dol razpisuje na podlagi členov 86 do vštetega 98. zakona o državnem računovodstvu

javno ofertno licitacijo za oddajo:

1. težaških in zidarskih del,
2. tesarskih del,
3. krovskih del,
4. kleparskih del,
5. mizarskih del,
6. plesarskih del,
7. steklarskih del,
8. ključavničarskih del,
9. sobeslikarskih del,

za zgradbo štiridružinske stanovanjske hiše v Hrastniku.

Licitacija se bo vršila na podlagi sklepa občinskega odbora z dne 28. februarja 1939 v skrajšanem roku dne 22. marca 1939 ob 11. uri dopoldne v občinski pisarni v Hrastniku.

Podrobni pogoji so do dneva licitacije na vpogled v občinski pisarni v Hrastniku, kjer se dobe tudi ofertalni pripomočki proti odškodnini 50 din.

Kavčijo, ki znaša za tuzemce 5% za iznemece pa 10% proračunske vsote, je do 10. ure istega dne položiti pri občinski blagajni.

Občinski odbor si pridržuje pravico oddati dela brez ozira na višino ponudbe.

V slučaju, da prva licitacija ne bi uspela, se bo vršila druga ofertalna licitacija v smislu čl. 94. zakona o državnem računovodstvu v skrajšanem roku 10 dni, t. j. 31. marca 1939 ob isti uri, na istem mestu in pod istimi pogoji.

Občina Hrastnik-Dol